»БРАНИК« ИЗЛАЗИ
шест пута на недељу,
осим на дан после свеца.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву »Браника« у Н. Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ »БРАНИКУ«:

	За Аустро-Угарску	За Србију
на годину	К 32·—	40·— дин
на по године	К 16·—	20·— „
на четврт године	К 8·—	10·— „

Поједини бројеви стају 10 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској улици бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 271. У Новом Саду, у уторак 2. (15.) децембра 1908. Година XXIV.

ИЗ ПРЕСТОНИЦЕ.

Руски предлог продире. — Извољски и Државна Дума. — Полоњи против анексије. — Политика у саборским ходницима. — Андраши нервозан. — Векерле и народности. — Ђурска афера изравнана. — Божићни милодари за мађарске војнике у Херцег-Босни.

⊙ **Будимпешта**, 30. новембра 1908.

Овдашњи политички кругови данас сасвим озбиљније просуђују политички положај, који је створен проглашењем анексије Босне и Херцеговине, него што су то чинили још пре краткога времена. Као у Бечу, тако се и овде мислило, да ће, ако монархија са проглашењем анексије Босне и Херцеговине ово изјави као fait accompli, као свршен чин, на том морати и остати. Барон Ерентал дуго се устезао да призна надлежност европске конференције за просуђивање анексије, па кад је и пристао на надлежност, хтео ју је да ограничи само на то, да има само регистровати, да има само узети на знање анексију Босне и Херцеговине. Али данас предлог за конференцију добија сасвим други облик. Тај предлог за конференцију је управо онај предлог, који је Русија потакла и који данас продире, да буде усвојен од свију велесила, па чак и од Немачке. То је предлог, да се европска конференција у погледу расправе и пресуде о анексији Босне и Херцеговине нема ограничити. Наша монархија још се устеже, да у том облику призна надлежност конференције, али напослетку према сагласности других велесила мораће признати ту надлежност конференције, јер непризнањем може доћи у још гори положај, по оном: absens carens, или ако би осујетила конференцију, онда би још већма било испољено становиште велесила, да анексија ни у ком погледу није призната, и да балканске државе и силе потписнице берлинскога уговора имају слободне руке, да на Балкану чине оно, што налазе за целисходно. Према овоме је барон Ерентал дотеран до дувара па ће морати и он усвојити руски предлог за конференцију. —

Руски министар спољашњих послова Извољски као да има да поправи једну своју велику погрешку, јер, ако је истина, да је он, макар и мимогред, рекао Еренталу, да се Русија ради Босне и Херцеговине не би заратила са нашом монархијом, то је наравно ово Ерентал могао сматрати као пристанак Русије на анексију. Кад је због овога јавно мишљење у Русији најжешће напало Извољскога, он се бранио ногама и рукама, да се није никад у име Русије изјавио за анексију. Мислило се, да ће Извољски, чим се састане руска Државна Дума, опширно разложити, шта је било у ствари. Недељама и недељама се очекивао говор Извољскога у Државној Думи, али никако да дође до њега. По руском уставу Државна Дума нема права, да захтева обавештаје о спољашњој политици. Само ако руски цар пристане на то, да министар спољашњих послова даде такав извештај, онда само министар сме расправити питање спољашње политике у Државној Думи. И овде, као и свугде у Европи, најживље се желело, да Извољски проговори, јер из његова говора мисли се да би се нашло и мерило, како да се пресуди читава данашња криза поводом анексије Босне и Херцеговине. Сада долазе вести, да је руски цар пристао на то, да Извољски проговори у Државној Думи. О том говору каже се да је био крунски савет и да се најбрижљивије установила садржина. Руска Државна Дума хоће на сваки начин да има обавештаја, да би могла дати своје мишљење, какав је положај Русија имала заузети. Наравно да би изјава Извољскога у Државној Думи могла бити повод, да Извољски падне или да се одржи на свом месту. —

И пре него што ће у угарском сабору бити стављен на дневни ред законски предлог о анексији Босне и Херцеговине, избија од времена на време на површину анексија Босне и Херцеговине. Тако је то било и при прорачунској расправи, у коју је бивши министар правде Геза Полоњи уплео и питање анексије. Познато је, да је Полоњи један од најбољих мађарских говорника, да је при борби против „дарабонтске“ владе па при пакту са Бечом и стварању коалицијоне владе играо врло важну улогу. Но услед своје парнице са Ленђелом пао је јако у јавном мишљењу у Угарској те је морао напустити своје место као министар правде. При прорачунској расправи, односно апропријацији, држао је Полоњи говор, који је трајао готово четири сахата. То је говор, који је требао да подигне Полоњија у јавном мишљењу Угарске. Жестоко је напао данашњу мађарску владу. Изнео је на среду „пакт“ коалиције са Бечом. То је наравно била нека индискреција, али Полоњи рече таки: „Ако је индискреција, не ћу даље говорити.“ Гроф Андраши је био запрепаштен, али неки део независне странке повиче: „Говори само даље!“ Полоњи је у свом нападају на владу уплео и питање анексије Босне и Херцеговине. „Од куд долази — рече Полоњи — Угарска, да невештом политиком дође у вртлог велике кризе? Зар да нам је једини наслон Немачка, кад Билов готово исмејава Еренталову политику, изјављујући, да му је захвалан, што га није у напред обавестио о анексији Босне и Херцеговине, јер је тиме Немачка решена одговорности? Али ма да је Полоњи и говорио против анексије, ипак је заступао мишљење, да, ако се одобри анексија Босне и Херцеговине, ове морају припасти непосредно Угарској.

Мислило се, да ће гроф Андраши и Векерле одговорити Полоњију. Али они су одустали од тога, не би ли тим доказали, да Полоњијеву говору не приписују никакве важности. Золтан Ленђел пак донео је ужасан чланак против Полоњија. Наслов чланку био је: „Поноситост разбојника.“

Гроф Андраши је био већ при говору Полоњијеву нервозан, а та се нервозност још повисила, кад је посланик Гастон Гал говорио о мађарској банци па рекао, да сваки поштен Мађар мора бити за независну банку. После Галова говора посланици су у саборским ходницима честитали Галу. Наједаред ступи гроф Андраши у гомилу па рече: „Немојте ви мене учити моралу! Ако ви можете постићи независну банку, ако можете начинити бољи изборни закон за Мађаре, ја ћу вас пољубити у руку! Слободно правите све то без мене!“ Гал се извињавао, да му није могло пасти ни на памет, да он човека таква карактера, као што је гроф Андраши, може сумњичити. —

У опште се у саборским ходницима дешавају многе ствари, које тек после у сабору изађу на површину. То је та политика саборских ходника.

Ономад је Векерле ословио председника народносног клуба дра Теодора Михалија. Рече му, да народносни посланици немају као опозиција коректно становиште. Они или жестоко и често без разлога нападају владу, а опет другда демонструју тим, што у важнијим питањима ћуте. Др. Михали одговори: „Ми смо пробали и благо и жестоко, али ништа не помаже. Народности у Угарској стављене су ван закона!“ На то ће Векерле: „Ја ћу признати, да може бити злоупотреба од стране власти, али се злоупотребе дају одстранити, па за то се не може и не сме казати, да су народности стављене ван закона!“

Лане и нреклане су имали хрватски делегати често разговора са у-

ЛИСТАК.

СКЛАФ.*)

I.

Наше село Бедњак снуждено, почива, као просјачко гробље, овамо, на југу, у близини дивљег племена шћипетарскога....

Мирише влажна земља и исцветало воће на све стране.

Дан у очи Ускрса, после ужине стара Трајанова нана, Јованица, седи у врху под дудом, близу своје кућице па се игра трогодишњим унучетом; а млада стасита жена окопава леје за расад, хитајући, да што пре буде у врту готова па да уђе у кућу, да спрема за сутра. То је старичина снаха, Трајаница.

— Стрино Јованчице! Трајанице! Дајте ми муштулук... иде вам Трајан! повика иза ограде дечко, задухан, обливен знојем по лицу.

Трајаница се усправи, промени се у лицу, дође јој нешто изненадно, стидно, па и мило, и опет се саже и настави окопавање.

Старица не разабра добро те запита снаху, шта је.

— Не знам, нано! Ето, питај га! рече Трајаница па се и нехотице насмеши.

— Трајан иде, стрина! понови дечко, бришући зној са чела.

— Трајан?... Мој Трајан?

— Твој, твој!

— А где је?

— Ено с кирицијама иде оздо.

— Јеси ли га видео ти баш, и познао?

— Јесте, Јесам! Ено их, сад ће да стигну.

— Жив био, синко! Што ме обрадова, радостан био до века! благосиљаше старица па приђе и загрли дечка, што јој јављаше, да јој се враћа с печалбе син јединац, а сузе јој од радости капљу.

— Хајде, снахо... Зар још ту? Подај детету муштулук, па спремај! Ускрс, и гост...

Трајаница, као стидећи се, остави мотичицу и пође; а старица љуби унуче и говори:

— Тата, сине, тата! Хајде да га дочекамо... да га потегљаш за бркове.

И онако стара чисто потрча, као подмлађена...

Ето их! Трајан на коњу, кирицијa пред њим пешке.

— Тата, сине, ено! показује руком стара па хита сину у сусрет.

Трајан сјаха, пољуби у руку мајку па се загрлише, па га она пољуби, па га истапка по плећима, измилова по лицу, и исплака се, од радости, говорећи:

— Ево, синко, ево, шта смо ти очували, док си био у печалби! Гледај! па подиже лепо плаво мушкарче.

Трајан га омилова по глави, али га беше срамота, да га пред мајком пољуби.

У дворишту га дочека добродошлицом Трајаница, пришавши му стидљиво и пољубивши га у руку, па се врати у кућу сва црвена... Кирицијa попи каву, прими своје па оде. Остаде сама мајка са сином, узе га питати за здравље и како му је било у печалби. Али се по селу већ рашчуло: дошао Трајан Јованичин! те похиташе његовој кући и деца, и старци, које је снага издала те оставили гурбет, да проведу последње дане у родноме месту, бедноме селу Бедњаку.

Трајаница потражи по врећама леблебије и шећерлеме па даде деци, која се за то и радују гурбецијама. И неколике жене оставиле спремање по кући па дошле, да питају Трајана за своје у печалби. Јованица све радосно прима. Разговарају се. Трајан раздаје дарове и новац, који су им њихови послали, стечен и сачуван за њих; они, радосни, захваљују и молитвају своје и Трајана, па се разилазе...

Најпосле ето, с двојицом, Манета, коме је право име Мустафа, али га у селу још из малена прозвали: Мане. То је сеоски пољак, средовечан човек, поширока пегава лица, црних густих бркова, родом Малесор. Од оца му остала пољарина у оном селу. Поздравише се с Трајаном и запиташе за све редом из села на печалби. Попише по кафу и добише од Трајана на пешкеш по муштиклу. Он их зауставља ноћас на разговор а Мане му захвали и рече:

— Мораш вечерас да отрчиш до куће а у јутру рано да се нађеш у селу, близу цркве...

Мрак ће. Сунца нестаде иза брежуљка, преко злогласне Малесије.*) Беле раштркане куле шћипетарских самовласника

*) Доносимо ову лепу слику о патњама српског народа у Арнаутлуку. Извадисмо је из лепо уређенога календара „Вардара“ за идућу годину. „Вардар“ са красне му садржине препоручујемо и овостраном Српству.

Уредништво „Браника“.

*) Малесија је крај западно од Дебра. Неподвлашћена је. У њој живе Арнаути.

гарским министрима. Особито негдашњи председник хрватскога сабора др. Медаковић ословио је по кад и кад у саборским ходницима дра Векерла и велико-кикиндскога посланика. Али од кад су настала ужасна гоњења Срба у Хрватској, па од кад Векерле уме да конферише и са фракковцима и са српским радикалима — хрватски делегати, као и велико-кикиндски посланик, прекинули су сваки саобраћај са Векерлом. —

Ђурска афера — што препаранди у Ђуру нису хтели да славе 2. децембар па су од ђурскога владике грофа Сечењија били одстрањени са завода, што је проузроковало велику раздраженост у Мађара, јер они не признају, да владавина угарскога краља постоји од године 1848., него само од године 1867. — јуче је говором грофа Апоњија изравнана. ђурски владика пристао је, да питомце прими натраг у завод.

Како ствари због анексије Босне и Херцеговине узимају све то озбиљнији значај, то су многе мађарске породице у највећој мери узнемирене и забринуте, да мађарски војници могу бити изложени црногорском јатагану. У ово зимње доба, где су ти мађарски војници изложени свакојаким непогодама у Босни и Херцеговини, мађарске новине доносе врло дирљиве чланке, како би израдиле, да се тим мађарским младићима у Босни и Херцеговини, да им се мало олакша »тешка судбина«, бар о Божићу пошљу какви милодари у јествиву, да се онде далеко сећају своје мађарске отаџбине. Зато се саставили и неки одбори, да шаљу милодаре мађарским војницима у Босну и Херцеговину.

Ја држим, ако војничка управа ово допусти, да би онда требало и Срби и Хрвати да пошаљу својим војницима у Босну и Херцеговину милодаре за божић.

ЗАПЛЕТИ НА БАЛКАНСКОМ ПОЛУОСТРВУ.

Српски шанчеви на босанској граници.

Један бечки лист јавља: У највећој тишини српски војници дуж Дрине подигли су шанчеве, а посаграђиване су и бараке за овећа војна одељења. На интервенцију великих сила повукла се српска војска с границе, али се зна, да се само неколико километара од границе налазе овеће скупине војске у потпуној ратној опреми. Сваки дан се све више накрцава ратни тајин у пограничним станицама.

Србијино ратно спремање.

По вестима, стиглим у Земун, у крагујевачкој фабрици оружја грозничаво се ради и упркос званичним опровргавањима, да се Србија не наоружава, ради се потајно још више, него до сада.

Дневно се неколико стотина старих пушака прерађује у модерне, те се на хиљаде патрона дневно производђа. У српској фабрици оружја ради преко 200 радника само капсле за пушчане патроне. Дневно читави железнички возови, пуни експлозивних ствари, одлазе на поједине четне станице. И даље се врбује за устаничке чете. Неки је дан у београдској тврђави наоружано 250 устаника, те су сви отишли на босанску границу. 1. децембра п. р. дошао је у Београд воз с 48 вагона, пуних пушчаних и топовских набоја. Исте седмице дошло је у Београд још три такова воза. Из Русије су дошли многи нови добровољци, те ступају у добровољачку чету. Како се говори, дошло је са енглеске стране много новаца у ратне сврхе.

Коњи за српску артиљерију.

У суботу је стигло у Београд, и то преко Румуније, 2400 коња из Русије, за српску артиљерију.

Како београдски листови јављају, очекује се онамо нов транспорт од 1000 руских коња, и то преко Бугарске.

Према томе су лажне вести, да су Румунија и Бугарска забраниле транспорт руских коња за Србију.

Прави узрок бојкоту.

„Пешти Напло“ доноси допис са Реке под насловом: „Прави узрок бојкоту“, у којем се овако тумачи узрок бојкоту аустријске робе:

„Кад је букнуо бојкот, надасмо се да Османлије не ће протегнути бојкот на мађарску робу, шта више мислило се у нас, избити из тога евентуалну корист на уштрб Аустрији. Но врло нас је изненадило, кад бојкотираше пароброд „Келет“ друштва „Magyar keleti hajóstársaság“ и остале мађарске бродове. Но не само у Турској, већ и у Италији прикључило се бојкоту бродовље друштва «Адрије“: „Сапари“, „Ледерер Шандор», „Каша“, „Арпад“, и бродови угарско-хрватског пароброд-ског друштва, као на пример „Вилам“ итд. У талијанским лукама дочекаше ове бродове каменицама и бучним клицањем: «Abasso Austria!« (Доле Аустрија“). Демонстрирало се против наших бродова поглавито с разлога, што на главном јарболу носе аустро-угарску заставу. У иноземству врло су мало упућени у наше државноправно независно становиште. Наша је задаћа, да се питање заставе уреди према овом нашем становишту. Оставимо Аустрији посебну поморску заставу, а употребимо ми нашу мађарску тробојницу на мору. Онда не ће иноземни лучки уреди провађати мађарске бродове под аустријском фирмом у прометни записник, као што то сада бива.

Но у Турској је покрет наперен на само против Аустрије, већ и против Угарске, и то с разлога, што се Угарска у питању анексије није ставила на становиште турских аспирација.

Управитељ неке врло велике турске установе изјавио је управитељу мађарског паробродског друштва, да се тај бојкот никада не би протегнуо на угарску робу, да је у мађарском парламенту пала реч против анексије. То је била са наше (мађарске) стране велика погрешка, јер услед бојкота врло страда наш трговачки извоз, а поглавито шећер и текстилна роба. У речком складишту лежи преко 110 вагона шећера, који се имао извести на исток а услед бојкота наруџбина је уништена. Уместо мађарског шећера добавља Исток шећер из творнице „Sucrerie Egyptienne» у Кајиру.

Исто тако обустављене су наруџбине нашег кристалног и прашног шећера из Индије. Услед овог извозног застоја приходи железничке благајне кр. угарских железнице врло су омршавили. Ово је врло важно и с разлога, што је извоз кроз Реку један од главних прихода угарских државних железница.

На исти начин наступио је застој експорта наше текстилне робе, која се највише извозила на балканска тржишта. Овај застој врло тешко осећају наши трговачко-обртнички слојеви. Ово су главни поводи и последице бојкоту против наше робе.“

НОВИ САД, 1. децембра 1908.

— **Уапшење дра Владе Алексића**. Пишу нам из Панчева:

„У ступцима за судство под натписом: „Лекар издајица отаџбине“, износе новине дра Владу Алексића тако, као да је он починио злочин неверства (издајства). Истина је, да је темишварски истражни судац на предлог темишварског држ. одветника одредио против доктора Владимира Алексића истрагу по делу позива на војничко неверство, што се коси са 5. тачком 144. §-а казненог закона, и да је дра Владу Алексића одмах у истражни затвор вргнуо, а да га није испитао; но ово још не доказује, ни да је др. Алексић починио инкриминирано дело, ни да је дао повода да се стави у истражни затвор. Др. Владимир Алексић је, наводно, учинио инкриминирано дело 18. октобра ове године у једним сватовима, дакле у ужем затвореном сватовском кругу. Они, који су присуствовали овом сензацијоном случају, сви без разлике тврде, а вољни су свој исказ и заклетвом да оснаже, да др. Владимир Алексић у својој здравици није употребио такве изразе, због којих би се могао ставити под оптужбу за злочин издајства, и да је сасвим позитивна та околност, да је др. Алексић у одмаклом ноћном добу у **потпуно неурачунљивом стању** изговорио здравицу, због које је стављен под оптужбу. Од каква је утецаја била здравица дра Владимира Алексића на 7—8 присутних, најбољи је доказ онај факат, да је присутни римокатолички парох опавски Иштван Халас одмах после изговорене здравице дра Алексића Алексићу одздравио у подужем говору. Онда, када је та по дра Алексића фатална сватовска здравица изговорена, било је у свадбеном весељу у дому брата ђувегијина свега до 30 интелигентих гостију. Ови су били раздељени у три собе. У једној соби играла је омладина уз два свирца и једну тамбурашку дружину, у другој соби беху са др. Алексићем њих 7—8 уз вино, а у трећој соби беху женске, које нису играле, са 2—3 мушкарца. Присутни тврде, да је у сватовима био стално велик жагор, чак и за време здравица, да они из других соба тако рећи нису ништа могли разумети из говора (здравица). Па баш за то очевидци догађаја очекују са највећим нестрпљењем резултат истраге, која ће изнети на видик, који су то били присутни чланови државне обранбене снаге, чија се верност поколебала и у опће у опасност дошла услед изговорене здравице дра Владимира Алексића.

Овај случај особито занима објективне кругове правника, јер резултат оваква поступка ствара правило, да се осумњичени и без саслушања може у истражни затвор ставити, с једне стране; с друге пак стране темишварски државни тужитељ и истражни судац судском одлуком опредељују, да је ратно стање између Србије и Угарске већ 18. октобра постојало.

Верујемо у снагу правде, закона и истине те за то идемо мирно на сусрет развићу догађаја овог; но већ сад смо особито радознали, шта ће рећи г. министар правде, када види, да се овако рукује са наређењима казненог закона и правилима казненог поступка, а још већма бисмо волели знати, шта ће рећи министар-председник Угарске на оно судско решење, којим је рат и непријатељски односај већ изречен? И на послетку питамо лист »Magyarország«, да ли после овог кратког, али објективног и верно оцртаног упитног случаја и на даље одржава онај аксиом као златну истину, који је на уводном месту ставио у својем броју од 8. децембра, наиме: „Justitia est regnorum fundamentum“. Шта вели на овако очување грађанске слободе, равноправности и правне одбране, у овом конкретном случају?“

ишчезоше у равници преко Дрима. Крај огњишта на рогошини седе мајка и син. Трајаница у отвореним нађвама меси тесто, спрема колачиће за сутра; у огњишту зриче попац, весело пуцкара ватра...

Трајану се учини врло мала ова његова почадила кућа, али му је ипак мила, сто пута милија од собе на печалби с креветом, с огледалом...; јер тамо беше сâм; овде мајка, дете, невеста, што се стиди од њега, као да је туђ. И дете се стиди...

— Иди, сине, загрли тату! каже му баба, а оно грли њу а испод ока погледа у оца.

— Ходи, даћу ти ово! ослободи се Трајан те проговори детету показујући му ланац од сата. Па и дете се ослободи, седе оцу на крило. Старица заплака. Никад у животу није била оволико срећна. Гледа сина, млада, здрава, отресита; гледа унуче, мушко, здраво, и лепо; гледа снаху, добру и послушну. »Па шта бих могла друго сада да пожелим?! Хвала Богу! Он ме за моје патње наградио. Али кад би ме сад, кад сам срећна, позвао, то би најбоље било; јер наш живот овде...« И она се сети мучно проведених дана. Удаде се, пет година па остаде удовица. Сети се да је у сиротињи као удовица, немајући ниједне бразде оранице, аргатлуком подигла Трајана. Па се сети времена, кад је Бећир-ага Стразимир тражио од њена Јована десет лира агалука; а он, млад и поносит, поуздан у се, сматраше ово за понижење, и ако га ону мољаше, да прода двадесетак оваца и да му да агалук... »Не, од мене жива не ће се омрсити!« рекао је тада, а њу је после почела обузимати црна слутња, док му једнога дана — баш се сећа: беше пошла на воду за ужину — јавише, да му је овчар ухваћен и сва стока одведена. Узалуд га је молила и не давала му, да иде у потеру без дружине, он је узео пушку па право Маркову Прелазу, да харамије престигне и своју стоку поврати... И сад се чуди, како сутрадан, кад су Јована носили мртва на две врљике, испреплетане његовим појасом, није могла да појми своју несрећу и тај страшни догађај.

Она је то доцније појмила. Она би може бити заборавила свога из малена завољеног Јована, али јој не даде грдна сиротиња. Тек кад Трајан стаде на снагу, њој се мало разерани. Син радник; унуче, све здраво, Богу хвала, али њу мало мало па текне у срце: Где је? како је? да ли је здрав? да није...? Буди Бог с нама! Шта још не...

Ево и сад, Трајан здрав, весео, игра се дететом, а она... Кућа осветљена; не као кад беше сама, Трајан мали, што вечераваше у помрчини, подстичући сирове главње... О за што баш сад да се сећа којечега и да мисли рђаво!...

Вечераше па узеше разгледати ствари, што је Трајан покуповао њима и родбини на пешкеш. Затим пружи мајци зараду, новац, у печалби уштеђен преко редовнога слања кући. Она му га захвално одби, остављајући њему, као домаћину, да се за кућне потребе брине. Разговараху се још дуго. Трајан јој причаше о раду и кафецији газда-Станку, код кога је служио; о животу тамо, о многима из њихна села, што су заборавили на куће и своје, живећи, као што се тамо живи, изговарајући се за неповратак на несигурност и вечито овдашње неспокојство.

Тако у разговору осташе дуго, док их сан ие савлада те, спустивши се на узглавље, мајка и син, с дететом у средини, заспаше готово загрљени. Трајаница их покри; а после још дуго пословаше по кући па свима спреми рубље и стајаће рухо и прилеже крај огњишта, како би се рано пробудила за цркву. Дуго још није заспала, јер неко необично радосно расположење одузимаше јој сан. Волела би, да устане па да ради по кући, али јој жао, да их пробуди. А шта да ради, кад је све све посвршавала? Попац код огњишта у камари удесио песму. жижак упола осветлио кућу, поређану, намештену... Још мало па ће Трајаница у цркву, па на оро, са Трајаном. Доста је била као удовица, склањала се... Ускрс! Сутра је Ускрс!...

(Наставиће се.)

Како дознајемо, са дром Алексићем су при спровађању у Темишвар поступали као са последњим зликовцем. Жељезничка станица је била опседнута жандармима, а дра Алексића су **у гвожђу спутана** довели.

И у овој тужној прилици показали су се радикали као радикали. Они, у друштву са својим кривоносим пријатељима, радују се, што је др. Алексић ухапшен. Они су информирали и писца чланка у „Temesvári Ujság“-у, који је надувао читаву ову ствар. Бадава, радикали остају — радикали!

— **Митровачки радикали и патријарх Богдановић**. Пишу нам из Митровице:

„Познато је, да посланик митровачког среза на народно црквеном сабору др. Миша Михајловић о избору патријарха није гласао за Лукијана Богдановића. Др. М. Михајловић није смео гласати за Лукијана, јер је одбор радикалне странке у Митровици закључио, да Миша Михајловић не сме гласати за Векерлова кандидата, пошто би то било опасно по радикалну странку у Митровици. Др. М. Михајловић послушао је радикале. Кад је Лукијан Богдановић изабран за патријарха, митровачка црквена опћина, у којој седе исти људи, који и у одбору месне радикалне странке, закључила је, да и црквена опћина буде при инсталацији патријарха заступљена!! После кратког времена ти исти радикали, који су били против Векерлова кандидата за патријарха, иду у Загреб на ћабу бану Рауху, клањају му се до земљице црне на срамоту српскога имена и образа. Оваке бруке још не виде нико. Па да нису митровачки радикали неки специјалитет у политици. Војска, достојна Rittera Рокнића!«

И по овом се види, да радикали не знају, шта је образ, шта ли српско поштење.

ИЗ ОВОГОДИШЊЕ ПРОРАЧУНСКЕ РАСПРАВЕ УГАРСКОГА САБОРА.

Говор дра Аурела Влада у седници угарског сабора од 13. (26.) новембра 1908. год.

(Наставак.)

Борбу међу племенима ви не одлучујете према начелима права и закона, него према факторима силе. А ја питам, да ли је довољно јако и силно мађарско племе на то, да. употребивши целу државну снагу, буде кадро угушити и у себе претопити остала племена.

Са жаљењем констатујемо, да је државна сила и практична политика ступила на земљиште, које значи борбу међу племенима. У државама, у којима станује више племена, на два се само начина може решити та борба, и то: или се ваља ставити на становиште равноправности или пак на становише угњетавања, али онда ваља имати силу, како би фактично и пошло за руком, да се то уради. (Глас са левице: »Има ту и један средњи пут!«). Извините, ту не може бити средњег пута. Народносни је закон баш хтео да инаугурише средњи пут па је последица томе било то, да су мађарско законодавство и мађарска политика доцније скренули с тог пута на уштрб народносне равноправности, сврнули су са земљишта народносне равноправности.... (Порицаше на левици. Ларма.) тако, да се ви, кад полемишете с нама, не позивате на пример оних држава, у којима је већ заједмчена народносна равноправност, него се позивате на пример таквих држава и земаља, у којима по народности ствари стоје још горе, где још горе потискују народности; позивате се на Познањску, на Русију, а поштовани мој посланички друг гроф Теодор Бањањи позива се на Румунију, не би ли доказао, како су Мађари онде потиснути и угњетени. У Румунији има Мађара, који су румунски држављани, а има и Мађара досељеника, но, колико ја знам, у Румунији не постоји народносно питање (Порицање на левици. Ларма). Па при свем том ја држим, да би поштовани моји начелни пријатељи и сви ми били задовољни, кад бисмо на пољу збора и договора, удруживања и на пољу слободе штампе имали такву слободу, каквом се у Румунији може да служи и странац.

Мој врло поштовани посланички друг Виктор Изекуц позвао нас је, да гледамо, како бисмо дошли до важности у оквиру мађарске народне државе. Али он у исти пар заборавља и испушта из вида, да је мађарска народна држава контемплована тако, да је идеја мађарске народне државе таква, да у њен оквир не може да стане никакав наш оправдан захтев. (Шома Фењвеши: »Оправдан захтев оже већ стати!«), Ни оправдан захтев не може да стане. Та ваљда, славни саборе, народност, која има своју народну самосвест а у себи садржи два и једну трећину милијона, сме имати тај захтев, тај оправдани захтев, да може развијати своју народносну културу. своју народносну самосвест? (Велика ларма на левици). Зар ви држите, да моја тврдња ннје оправдана? (Ларма). Онда ви губите из вида, да н. пр. народносни закон с погледом на културне захтеве народности као државни задатак установљава то, да се задовоље захтеви у погледу јавне наставе. Па колико одговара држава том задатку? С тога ја баш и кажем, да су познији закони донесени ни уштрб равноправности.

Место да се развијамо in melius, ми се развијамо in pejus. Ако ви велите, да се та тежња не даје довести у склад са карактером народне државе. како се може онда наћи. да у том погледу одговара народној држави то, што оних 25.000 Италијанаца на Реци имају куд и камо више народносних права, што са куд и камо више регарде поступа држава према њима у погледу њихових национјоналних захтева, него према милијонима и милијонима?

Зар је то умесна политика, која не тежи за тим, да задобије срце половине држављана, која не гледа, да у земљи заједмчи задовољство половини држављана, тако, да нико у земаљским установама не води сметње свом културном и привредном развитку? Ако је ова држава рада да се одржи у овако тешким приликама, ако ова држава поуздано и храбро хоће да гледа у очи свакој опасности: онда ја мисаим, да би овде унутри требало да задобије срца милијона својих државника.

Ако буде тако, онда смело и поуздано сме непријатељу изаћи на мегдан.

Па ево видимо, нарочито посред последњих међународних прилика, кад виси о концу, да ли ће бити рата или ће остати мир, видимо, да се услед анексије Босне и Херцеговине готово читава Европа окренула против нас, видимо, да смо потпуно изоловани. Упућени смо само на пријатељство Немачке, јер ја држим. да ипак не можемо сигурно рачунати на савез, на пријатељство и на потпору Италије.

Па питам ја, славни саборе, зар то није опасно, што поред тако тешких међународних прилика у овој земљи нема мира. Има дабогме мира, који одржавају бајонети жандарма.

Са жаљењем морамо констатовати, да је сва тежња данашње владе и данашње већине била то, да баш за нацрт законског предлога о изборној реформи осигура, не већину, јер она је већ ту, него пристанак круне. То је бидо најважније. С тога сте се онако лојално држали у делегацији, да бисте извојевали превишње краљевско признање.

(Наставиће се.)

Политички преглед.

— **Угарски сабор**. У прекјучерашњој седници заступничке куће угарског сабора у наставку расправе о финансијском закону први је узео реч румунски народносни посланик и председник клубу народносне странке др. Михали те је рефлектовао на накјучерашњи говор бившег министра правосуђа Гезе Полоњија, који је међу осталим рекао, да је под садашњом владом народносно питање отишло у назад, јер су немађарски народи признати као странка те су добили места у одборима, он пак искрено жели мира а мир се може постићи, ако га само хоће немађарски народи, наравно тако, да признаду државно јединство Угарске. Др. Михали рече, да се слаже са Полоњијем у толико, у колико Полоњи пледира за то, да се мирним путем реши народносно питање и у колико је и он, као и немађарски народи, незадовољан изборном реформом, коју предлаже министар унутрашњих послова гроф Јулије Андраши. Но и сем тога се немађарски народи осећају потиснути у свом политичком, просветном и привредном развитку и вређа их начин, на који према њима поступају и управне власти у земљи и већина угарског сабора. Народносна је странка вољна, да се погађа, како би се мирним путем решило народносно питање, али никако ту не сме бити победилаца и побеђених. Но према данашњој влади нема народносна странка поверења те с тога не усваја законски предлог о финансијама. Пошто су још говорили: Холо, Гал и Околичањи, прекинута је дебата те се прешло на интерпелације. Хрватски делегат др. Ђура Шурмин поднео је три интерпелације. Две је управио на домобранског министра Јекелфалушија а једну на министра трговине Кошута. Министра Јекелфалушија је запитао, да ли је он хрватске жандармеријске официре одиста само соколио, да уче мађарски, као што то тврди барон Павле Раух, и на коквој је основи издао наредбу од 29. октобра 1908. број 10976., у којој се од штапских официра жандармерије захтева, да знају мађарски. Интерпеланат пита, да ли министар признаје, да је та наредба незаконита, и је ли вољан, да је повуче. У другој интерпелацији пита др. Шурмин Јекелфалушија, да ли је рад да се интересује за ствар мировине капетана Емила Писачића, да ли Писачић сме загледати у списе и да ли је министар вољан, да дотичне списе набави од ратног министра те да о њима поднесе извештај. Министра трговине запитао је др. Шурмин, за што су претерирани три хрватска поштанска тајника а и још многи, поименце наведени, хрватски поштански и телеграфски чиновници. Како ни Јекелфалуши ни Кошут нису били у седници, доставиће им се интерпелације.

ВЕСТИ ИЗ МЕСТА И ИЗ НАРОДА.

Нови Сад, 1. децембра 1908.

— **Нове српске земљорадничке задруге.** Основане су, од суда потврђене и у званичном листу обнародоване, те су и рад отпочеле српске земљорадничке задруге: 1. У Крбавици (личко-крбавска жупанија). У управном су одбору: Таде Прибић, уједно председник задруге; Андрија Лукић уједно заменик председника. 1.У Баноштру (сремска жупанија). У управном су одбору: Богдан Панаотовић, уједно председник задруге; Илија Стојковић, уједно заменик преседника. Пословођа је Никола Марчић.

— **Нова железничка пруга**. Пишу нам из Руме: Министар трговине поделио је дру Николи Ђуричићу-Биојрцу, кр. јавном бележнику и адвокату из Д. Михољца, и Шандору Ђуричићу-Биојрцу, трговцу из Руме, дозволу за предрадње вициналне железничке пруге, која ће водити од железничке станице Павловци те додиривати општине: Стејановци, Бешеново, Гргуревци, Манђелос, Чалма, Дивош и Бингула, све до Ердевика.

Нама је мило, да се и наши људи почињу интересовати за оваке пердузетне послове, па за то желимо младим предузетницима најбољи успех.

— **Друштво економских и шумарских чиновника Хрватске и Славоније**. Пишу нам из Осека: Као чланови утемељачи приступили су Друштву економских и шумарских чиновника последњих дана ова господа велепоседници: Ерих Кноблох, Осек; Фрања Драгутин Шмит, Осек; Аладар Хорват, Митровица; Драгутин Рудолф Шмит, Осек; Стеван Шарчевић, Осек; Васа Муачевић, Осек; и Роберт Кестенбаум, Осек. Постоји оправдана нада, да ће сви напреднији велепоседници Хрватске и Славоније, који ијоле имају разумевања за то, од колике је важности ово младо друштво, не само по економско и шумско чиновништво, него по развој целокупне домаће народне економије, приступити друштву као чланови утемељачи. Утемељачима, који до сада приступише, изриче друштвена управа и овим путем своју усрдну хвалу.

— **Кривотворитељи новаца.** Читамо у вуковарским »Sriemskim Novinama«: Месеца јануара лане добио је Љубомир Липовац из Вере од Пере Вукићевића из Сомбора дописницу, у којој га позива, да одма дође к њему, јер да има на продају добре коње. Како Липовац није познавао Вукићевића, није се одазвао његову позиву. После неколико дана дошао је Вукићевић к њему те га наговарао, да иду заједно Ради Панићу у Парабуђ, јер он зна правити новце па ће од њега за 1400 К правог добити 12.000 К кривотвореног новца. Липовац се споразуме са својом женом па тако заједно отпутују у Сомбор, где им је Вукићевић дао адресу за Панића. Кад су дошли к Панићу, показао им је, како се праве новци. Из калупа испала је банкнота од 20 К, коју даде Липовцу, а овај му даде 200 К правог новца. Супрузи одоше кући. На станици у Сомбору променио је Липовац банку без икакве запреке. Месеца априла однео му је Липовац 460 К, па је том згодом затражио од њега кривотворени новац. Панић му одврати, да код своје куће не сме правити кривотворени новац, јер га оружници често контролирају. Уједно предаде Липовцу неки дрвен калуп, да га понесе кући, а он ће к њему већ доћи и код њега правити новце. Након неколико дана дошао је Панић к Липовцу и рекао му, да је материјал за прављење новаца послао поштом, јер га са собом не сме носити. Панић се код њега частио два дана па како пошиљка није дошла, оде својој кући. Сада је истом Липовац увидео, да је преварен па с тога однесе Панићу његов калуп, тражећи уједно своје новце. Панић га је знао вешто заварати, обећавајући му уједно, да ће своје новце већ добити. Сиромах Липовац обијао је Панићев праг ваљда петнаест пута, али ипак није ништа добио. Панић му је једном згодом писао, да дође по коље и да понесе 250 фор., други пут опет, да дође на белобрдску станицу на ракију и да иништи сва његова писма. Када су ових дана за то сазнали оружници, повео је стражмештар Антун Стипанчевић и оружник Сима Вујић потребне извиде. Пуних шест дана трајала је истрага. Панић изјављује, да у свом животу није видео Липовца и да никада није био у Вери, а када су му показана његова писма, што их је Липовцу слао, рече, да их он није писао. И ма да му супрузи у очи тврде, да их је у истину он преварио, ипак не хтеде признати. У његовој бележници нађоше оружници написана имена двојице сељака из Трпиње, па одмах посумњаше, да ли није можда и њих преварио. Одавде се упутише оружници у Сомбор Вукичевићу, који се такођер учини, да Липовца не познаје. Онда оружници отерају Раду Панића и Петра Вукичевића у Веру а наједанпут се онде створи Панићева жена Љубица, велећи, да је дошла за својим мужем. Раде и Љубица Панић и Петар Вукићевић због преваре, заједно са две стаклене плоче и неким бојама, којима варају неуки свет, предани су котарском суду у Вуковару.

НОВОСТИ СА СТРАНЕ.

— **Promotio sub auspiciic — мућковима.** Пишу из Лвова, да су прекјуче на ондашњем свеучилишту промовисали једног доктора филозофије sub anspicüc imperatoris. У свечаности је учествовао и намесник др. Бобжински, који је новоме док-

тору предао прстен са иницијалима Његова Величанства. Кадје намесник изашао из свеучилишне дворнице па ушао у мрачни ходник, дочека га гомила ђака узвицима: »Pereat;« и муђковима, од којих један погоди намесника у раме. Мало за тим се пред зградом намесништва створи већа гомила, стане лармати, каменицама и стакленим мастијоницама полупа два прозора па онда оду пред палату земаљског маршала Баденија па и ту полупају два прозора у приземљу. Више ђака, које је ректор звао на одговор, разложили су те догађаје тим, што Пољаци хоће да очувају пољски карактер лвовског свеучилишта, а тај је угрожен тим, што ће се основати ове нове русинске катедре.

— **Смрзли се Цигани.** Јављају из Липе, да су свирачи Сава Кемпан и Никола Курће, пошто су сву ноћ свирали у Гавождији, у зору пошли кући у своје село. Како су обоје били накресани, шћућурили се под камару сламе. Сутрадан су их сељаци онде нашли смрзнуте.

— **Ново откриће дра Марморека.** У прекјучерашњој седници, париске Académie de médecine саопштио је др. Александар Марморек, познати испитивач туберкулозе и откривач серума против туберкулозе, ново откриће, које је позвано, да у дијагнози и терапији туберкулозе оде напред за један знатан корак. Марморек је у крви и у мокраћи болесника, чак и кад се појавили само најпрви симптоми болести у зачетку, на прост а сигуран начин исказао отров туберкулозе. Сасвим незнатне количине крви или мокраће болесника — три до четири капи — довољне су за испитивање. Реч је о кемијском споју, који се ствара у реагентној цевчици међу отровом, који се одели из туберкулних бацила, и међу Марморековим серумом. Метода се оснива на начелу, које су пре дужег времена пронашли белгијски раучници Борде и Жангу. Да се тај спој створио, доказује се тим, што се као индикатор упореби то, да ли се растворише или се нису растворише неколике капи овчје крви. које се додаду истој цевчици. Не раствори ли се овчја крв, онда има туберкулозе, а ако се раствори, онда туберкулозе нема. Марморек је ту методу испитао на више него шест стотина особа, а само је пет процената било евентуално могуће блудње, Свака се и најмања лабораторија може послужити том методом. Ванредно је важна Марморекова претпоставка, да се начело те нове дијагностичке методе по свој придици може пренети на већину заразних болести.

НОВИЈЕ.

Лондон, 30. новембра. При свечаном банкету либералнога клуба напао је министр-председник Аскис Горњи Дом енглеског парламента те је рекао, да ваља учинити краја господству лордова. Горњи Дом енглеског парламента је неодговорно тело, које нема права да заступа бираче.

Петроград, 30 новембра. Државна Дума је великом већином гласова усвојила законски предлог о зајму од 450 милијона рубаља. Кадети, прогресисте и мухамеданци били су против тог законског предлога, јер још није потврђен прорачун.

Цариград, 30. новембра. Од младотурских кандидата изабрано је пет Турака, два Грка, два Јерменина и један јеврејин.

Калкута, 30. новембра. Приликом јучерашње дебате о законском предлогу, који се односи на бржи поступак против анархиста и подбадача изјавио је вицекраљ ерл оф Минто, да су садашњи закони недовољни, да одоле све то жешћим опасностима. То, што се открило тајно стовариште оружја, што је нападнут лајтнант-гувернер Бенгалије и што је убијен један инспектор полиције, отворило је нову главу у историји устанка те је открило разграната заверу, којој је смер, да систематски поубија владине чиновнике и да острани британску владу из Индије. Вицекраљ је позвао све расе и друштвене сталеже, да се уједине па да учине краја тајним нападајима и опасностима, које сметају свакидањем животу народа.

ТЕЛЕГРАМИ
уредништву »БРАНИКА«.

Паница убијен?

Софија, 1. децембра. Овде се званично ништа не зна о том, да је у једном селу од бугарских сељака убијен Паница, који је равно пре годину дана убио Сарафова и Гарванова.

Нападај на намесника Галиције.

Лвов, 1. децембра. Изасланство свеучилишног сената изразило је намеснику Бобринском своје гнушање због прекјучерашњег догађаја (в. у данашњем броју нашега листа под вестима: Promotio sub auspiciis —«. Ур. „Бр.“) Пољски напредњачки ђаци донели су резолуцију, у којој се туже на попустљивост власти према подивљалости русинских ђака.

Преговори Аустро-Угарске с Турском.

Цариград, 1. децембра. Аустро-Угарски амбасадор маркијон Палавичини започео је преговоре с Портом ради споразума у погледу анексије Босне и Херцеговине.

Бојкот аустро-угарске робе.

Цариград, 1. децембра. Министарски је савет решио, да предузме строге мере због тога, што царинска звања нису учествовала у бојкоту.

Ствар противзавереника у Србији.

Београд, 1. децембра. Краљ Петар I. је поводом свог крсног имена, св. Првозваног Андрије, подарио парцијалну анексију. Очекивано помиловање оних официра, који су учествовали у крагујевачкој афери, изостало је.

Немачка као савезница Аустро-Угарске.

Берлин, 1. децембра. „Norddeutsche Zeitung« према вестима, као да је немачки државни канцелар кнез Билов саветовао Аустро-Угарској, да што више може учинити уступке Турској, изјављује, да Немачка у данашњој кризи све више и више осећа за своју савезницу Аустро-Угарску, али да јој никад не би могла дати такав савет, који би ишао на то, да понизи аустро-угарску монархију. То — вели »Norddeutsche Zeitung« — не треба засебно ни побијати.

Експлозија динамита.

Колон, 1. децембра. У Обисту на Панамском Каналу прснуло је у ваздух четрдесет тона динамита. Погинуло је десет особа а педесет их је тешко рањено. Рањеници су већином Шпањолци. Експлозију је проузроковало то, што се случајно запалио динамит.

Добровољачка војска Северне Америке.

Уашингтон, 1. децембра. Председник војног одбора заступничке куће поднео је законски предлог, по којем се за случај опасности ваља побринути за добровољачку војску. Ако узбуде потребе, могу се вакупити два милијона момака.

Трговина.

НОВОСАДСКА ПИЈАЦА.

ИЗВЕШТАЈ

1. (14.) тецембра 1908.

Нова пшеница I. каквоће	К	12·——·—
Нова пшеница II. каквоће	„	11·20——·—
Зоб — — — — — —	„	·780— 8·—
Јечам — — — — —	„	7·20——·—
Кукуруз: — — — —	„	6·20— 6·40
окрњен (нови)	„	—·——·—

све од 50 кила.

Марва, свињи и живина.

Волови по кили — — —		48—60 п.
Свињи тешки по кили — —		91—62 „
» средњи „ „ — —		82—86 „
» лаки „ „ — —		78—80 „
» мршави пар — — —		К 160—200
Теоци — — — — — —		90—98 п.
Јагањци по пару — — —		К 28—30
Кљукане гуске по кили — —		К 1·40
Јаја 2 комада — — — — —		20 п.

†

Јављам свима својим пријатељима, да ћу своме незаборављеном супругу

Димитрију пл. Јовановићу

давати у четвртак, 4. (17.) децембра у 11 сати пре подне у овдашњој саборној цркви

ШЕСТОНЕДЕЉНИ ПАРАСТОС.

У Новом Саду, 1. дец.

Удова **Мара пл. Јовановић.**

Управник: **Др. Мих. Полит-Десанчић.**
Одговорни уредник: **Јанко Перић.**

ОГЛАСИ.

Мед. унив.

Др. Димитрије Коњевић

лечник у Черевићу

вратио се са свога пута из иностранства.

671 1-2

ТРАЖИМ

СРПКИЊУ УЧИТЕЉИЦУ

или свршену забавиљу код двоје мушке деце, који су у 6. и 8. години. Понуде са фотографијом имају се послати **Радивоју А. Пауновићу** велепоседнику у Вуковар.

673 1-5

За који дан изићи ће нова композиција од

Исидора Бајића

Јесен стиже дуњо моја...

за гласовир у две руке, цена . . К 1·—

Ово је једна од најлепших мелодија И. Бајића, а са израдом надмашиће све досадашње музикалије српског издања.

Препоручујемо сваком свирачу и свирачици ову познату и лепу српску музикалију која није ништа изостала иза његове по целом српству познате игре

„СРПКИЊЕ“,

за гласовир у две руке . . . . К 1·—

осим тога препоручујемо нове музикалије нашег издања од П. К. Божинског. Из наших крајева К 1·—

и од Н. М. Максимовића, Где је српска војводина . . . . . К 1·—

Ко пошаље новац или марке у напред добија музикалије франко.

Остајемо с поштовањем

Издавачка књижарница

А. Пајевића

(С. Ф. Огњановић)

648 9-10 **у Новом саду.**

Адвокатски кандидат

с праксом, говори осим српског и мађарског језика, немачки и руски, тражи канцеларију. Ступити може одма. Адреса код администрације листа.

672 1-3

СРЕЋКЕ

XXVII. Краљ. Угарске

Државне Лутрије

Главни згодитци:

1 по К 150.000·—, 1 по К 20.000·—, 1 » К 10.000·—, 1 » К 5.000·—,

осим тога још много мањих згодитака.

Жребање 30. децембра.

Цена К 4·—.

Продаје

МЕЊАЧНИЦА

Централног Кредитног Завода

деон. друштва

у Новом Саду.

Поштом шаљемо срећке, само кад нам се новац унапред пошаље. Поред цене треба послати још 35 пот. за поштарину.

591 56—

Хотел „БЕЛА ЛАЂА“

ЂУРЕ ЗУРКОВИЋА Нови Сад,

модерно са свима удобностима удешен, најподесније место за састанке странаца, са изврсном кујном и најбољим пићем.

Точи прастаро

(urquell) ПИЛЗАНСКО ПИВО.

ИМА ЈОШ УВЕК

НАЈЈЕФТИНИЈЕ ЦЕНЕ, РАЗНЕ РОБЕ у ТРГОВИНИ МУШКЕ и ЖЕНСКЕ МОДЕ

ДУШАНА Г. МОЊАШЕВИЋА

код златне кугле у ћурчијској улици бр. 23.

најприпознатији фабрикати разних шешира и цилиндера као Borsalino G. B. Hückel, Pichler, Böhm, све врсте капа за господу, госпође и децу, трико-рубља (дуксера) правог вуненог и памучног, белог мушког рубља за дарове и женског невестама за опреме, венаца и велова за невесте, накита за женске тоалете, рукавица, чарапа, мидера, цепница, кишобрана, ручних радова, кармен-штраус-и берлинер-фулова, штраус-боара, свилених и других жипона, шалова, гиртлова, путничких торба и кофера, парфим ерије, сапуна и т. д.

Правих руских и американских каљача.

Власник и издавалац: деоничарско друштво »Браник«.

Штампарија деоничарског друштва »Браника«